

Студент 4 курсу
 фінансового факультету ХНЕУ

МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКОВОГО ПРОЦЕСУ ПІДПРИЄМСТВ МАЛОГО БІЗНЕСУ

Анотація. Виділено критерії зарахування підприємств до малих відповідно до норм законодавства. Проаналізовано специфіку організації податкового та бухгалтерського обліку на підприємствах малого бізнесу. Досліджено основні проблеми обліку. Запропоновано пріоритетні та ефективні шляхи вдосконалення.

Аннотация. Выделены критерии для отнесения предприятий к малым согласно нормам законодательства. Проанализирована специфика организации налогового и бухгалтерского учета на предприятиях малого бизнеса. Исследованы основные проблемы учета. Предложено приоритетные и эффективные пути совершенствования.

Annotation. The criteria for considering the enterprises as small businesses according to legal norms were marked out. The specifics of tax and business accounting at small enterprises were analyzed. The main accounting problem were studied. The primary and efficient ways of improving were offered.

Ключові слова: мале підприємство, облік, реєстри, План рахунків, міжнародні стандарти.

Перехід України на міжнародні стандарти бухгалтерського обліку вимагає відповідних змін у діючій системі обліку. Введення в дію змін до ПКУ, П(С)БО № 25 "Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва" та Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" сприяють подальшому розвитку малих підприємств, але ще існують суперечливі питання з приводу методології ведення обліку на таких підприємствах.

Особливості обліку та звітності малих підприємств усебічно висвітлено у працях: Бланка О. І., Бризгаліна О. В., Вишневецького В. П., Дем'яненка М. Я., Кірейцева Г. Г., Кіндрацької Л. М., Коцупатрого М. М.

Метою дослідження є аналіз методологічних аспектів облікового процесу підприємств малого бізнесу.

Предметом є облікові документи підприємств малого бізнесу.

Мале підприємство, на яке покладений обов'язок вести облік доходів і витрат, виступає об'єктом дослідження.

Згідно з п. 7 ст. 63 Господарського кодексу України (ГКУ) малими підприємствами (незалежно від форми власності) є підприємства, в яких за звітний (фінансовий) рік:

середньооблікова чисельність робітників не перевищує 50 осіб;

обсяг оподаткованого доходу від реалізації продукції (робіт, послуг) не перевищує 70 мільйонів гривень [1].

Таким чином, критеріями для зарахування підприємства до малих є чисельність працюючих і обсяг оподаткованого доходу від реалізації продукції (табл. 1).

Таблиця 1

Класифікація підприємств за їх розміром згідно із ГКУ

Тип підприємства	Критерії визнання	
	Середньооблікова чисельність працюючих за звітний рік, осіб	Обсяг валового доходу від реалізації продукції, млн грн
Велике	> 250	Сума > 100
Середнє	50 – 250	70 < Сума < 100
Мале	50 <	70 < Сума

У законодавстві України існують непорозуміння щодо критеріїв зарахування до малих підприємств. Податковий кодекс України (ПКУ), що набув чинності з 1.01.2011 р. не містив окремих положень для малих підприємств (розділ було вилучено). Але у статті 154 Податкового кодексу відмічено умови звільнення від податку на прибуток. У той же час вступає в дію з 1.04.2011 р. Наказ "Про внесення змін до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25 "Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва". У стандарті вказано, що суб'єктами малого підприємництва є юридичні особи, що відповідають критеріям, визначеним пунктом 154.6 статті 154 Податкового кодексу:

розмір доходів кожного звітного податкового періоду нарастаючим підсумком з початку року не перевищує 3 млн грн та нарахованої за кожний місяць звітного періоду заробітної плати (доходу) працівників, які перебувають з платником податку у трудових відносинах, є не меншим, ніж 2 мінімальні заробітні плати, розмір якої встановлено законом;

утворені в установленому законом порядку після 1.04.2011 р.; діючі, у яких протягом трьох послідовних попередніх років (або протягом усіх попередніх періодів, якщо з моменту їх утворення пройшло менше трьох років), щорічний обсяг доходів задекларовано в сумі, що не перевищує 3 млн грн, та у яких середньооблікова кількість працівників протягом цього періоду не перевищувала 20 осіб;

які були зареєстровані платниками єдиного податку в період до набрання чинності ПКУ та у яких за останній календарний рік обсяг виручки від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) становив до 1 млн грн та середньооблікова кількість працівників становила до 50 осіб [2].

У рамках підтримки малого бізнесу саме для таких підприємств застосовується на період із 01.04.2011 р. до 01.01.2016 р. ставка 0 відсотків для платників податку на прибуток.

Крім того, введений розділ IV ПКУ "Спеціальні податкові режими" визначає критерії віднесення до суб'єктів господарювання, які застосовують спрощену систему оподаткування (табл. 2).

Таблиця 2

Умови застосування спрощеної системи оподаткування обліку та звітності

Групи платників єдиного податку	Критерії віднесення до групи
Перша група – фізичні особи	1) не використовують працю найманих осіб; 2) обсяг доходу протягом календарного року не перевищує 150 000 грн
Друга група – фізичні особи	1) не використовують працю найманих осіб або кількість осіб, які перебувають з ними у трудових відносинах одночасно, не перевищує 10 осіб; 2) обсяг доходу не перевищує 1 000 000 грн
Третя група – фізичні особи	1) не використовують працю найманих осіб; кількість осіб, які перебувають з ними у трудових відносинах одночасно, не перевищує 20 осіб; 2) обсяг доходу не перевищує 3 000 000 грн
Четверта група – юридичні особи	1) середньооблікова кількість працівників не перевищує 50 осіб; 2) обсяг доходу не перевищує 5 000 000 грн
П'ята група – фізичні особи	1) кількість осіб, які перебувають з ними у трудових відносинах одночасно, не перевищує 20 осіб; 2) обсяг доходу не перевищує 3 000 000 грн
Шоста група – юридичні особи	1) середньооблікова кількість працівників не перевищує 50 осіб; 2) обсяг доходу не перевищує 20 000 000 грн

Малі підприємства можуть використовувати просту і спрощену форми бухгалтерського обліку. Проста форма застосовується малими підприємствами з незначним документообігом, які здійснюють діяльність із виконанням нематеріальніми робот і послуг. Ця форма передбачає використання одного реєстру – Журналу обліку господарських операцій. Це комбінований реєстр, в якому поєднано хронологічний і систематичний записи.

Спрощена форма бухгалтерського обліку передбачає використання відомостей. Для кожного рахунку чи групи рахунків призначена конкретна відомість. На підставі первинних і зведених документів у ній роблять записи за дебетом і кредитом відповідних рахунків. Підсумкові записи з відомостей переносять до Оборотно-сальдової відомості, яка використовується для узагальнення даних реєстрів бухгалтерського обліку за кожним рахунком [3, с. 134].

Згідно з наказом Міністерства фінансів України від 19.04.2001 р. № 186 "Про затвердження спрощеного плану рахунків бухгалтерського обліку", спрощений План рахунків можуть застосовувати: юридичні особи, які відповідно до чинного законодавства визнані суб'єктами малого підприємництва, юридичні особи, що не займаються підприємницькою діяльністю (крім бюджетних установ), незалежно від форм власності, організаційно-правових форм і видів діяльності, а також представництва іноземних суб'єктів господарської діяльності (далі – підприємства) [4]. Суб'єкти підприємницької діяльності спрощений План рахунків застосовують у разі складання ними фінансової звітності відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25 "Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва".

Записи на рахунках бухгалтерського обліку спрощеного Плану рахунків і на позабалансових рахунках для узагальнення інформації про наявність і рух активів, капіталу, зобов'язань, про доходи і витрати, факти фінансово-господарської діяльності здійснюють відповідно до Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій.

Відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25 "Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва" суб'єкти малого підприємництва – юридичні особи подають звітність за скороченою формою [5]. Положення (стандарт) 25 установлює зміст і форму Фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва в складі Балансу (форма № 1-м) і Звіту про фінансові результати (форма № 2-м) та порядок заповнення його статей.

Отже, можна зробити висновок, що успішне функціонування будь-якого підприємства вимагає організації чіткої системи обліку, контролю і звітності. Скорочення і спрощення обліку на малому підприємстві можливе до певної межі. У зв'язку з цим поряд із прагненням найменших витрат часу на його ведення, треба забезпечити діючі вимоги щодо організації обліку, визначені нормативними актами.

Наук. керівн. Волошан І. Г.

Література: 1. Господарський кодекс станом на 03.02.2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
2. Податковий кодекс України станом на 03.02.2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
3. Васильєва Л. М. Бухгалтерський облік на малих підприємствах за спрощеною формою : [навч. посібн.] / Л. М. Васильєва, Н. В.

Бондарчук. – Дніпропетровськ : РВВ ДДАУ, 2011. – 304 с. 4. Про затвердження спрощеного плану рахунків бухгалтерського обліку : Наказ Міністерства фінансів України станом на 28.10.2011 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>. 5. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25 Наказ Міністерства Фінансів станом на 10.01.2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.